

BENDRAVIMO SU VAIKAIS TOBULINIMO KURSŲ PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (Žin., 2007, Nr. 80-3214, 2010, Nr. 157-7969) 17 straipsnio 2 dalies 5 punktu ir 23 straipsnio 2 dalies 4 punktu nustatyta, kad vaiko atstovai pagal įstatymą privalo lankyti teismo paskirtus bendravimo su vaikais tobulinimo kursus.

1.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (Žin., 1985, Nr. 1-1; 2011, Nr. 163-7758) 343 straipsnio 1 dalimi, 2012 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1517 (Žin., 2012, Nr.146-7530) patvirtino Įpareigojimo išklausti bendravimo su vaikais tobulinimo kursus vykdymo tvarkos aprašą, o Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministras, minėto nutarimo 11 punktu, 2013 m. sausio 16 d. įsakymu Nr. V-33 (Žin., 2013, Nr.9-394) įgaliojo Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centrą patvirtinti Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programą (toliau – Programa).

1.3. Programos paskirtis – užtikrinti bendravimo su vaikais tobulinimo kursų efektyvumą, sudarant sąlygas tėvams, globėjams (rūpintojams) atsakingiau vykdyti tėvų, globėjų (rūpintojų) pareigas.

1.4. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijose (2006) dėl pozityvaus vaikų auklėjimo strategijos (R(2006)19) akcentuojama, kad būtina imtis visų priemonių visose institucijose pozityviam vaikų auklėjimui remti. Dėl šios priežasties nacionaliniu lygiu skatinamos pozityvios tėvystės įgūdžių ugdymo programos, kurių tikslas – padėti tėvams pagerinti santykių su vaikais kokybę ir atrasti efektyviausius vaikų auklėjimo būdus.

II. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR PRINCIPAI

2.1. Programos tikslas – formuoti pozityvios tėvystės nuostatas, tėvams suteikti žinių apie vaikų ugdymą ir auklėjimą, stiprinti jų bendravimo su vaikais įgūdžius.

2.2. Programos uždaviniai:

2.2.1. suteikti žinių apie skirtingo amžiaus vaikų raidos ypatumus ir poreikius, problemines vaikų ugdymo situacijas, jų įveikimo galimybes, pozityvius drausminimo būdus, vaikų ir tėvų teises, pareigas ir atsakomybę;

2.2.2. tobulinti tėvų bendravimo su vaikais įgūdžius, gebėjimą tinkamai suvokti vaikų poreikius ir numatyti jų tenkinimo galimybes;

2.2.3. formuoti nuostatą siekti pozityvių santykių šeimoje, skatinti sąmoningai rinktis ir taikyti tinkamus vaikų auklėjimo būdus.

2.3. Programos įgyvendinimo principai:

2.3.1. kontekstualumas – atsižvelgti į aplinkos (regiono, miesto, mokyklos, bendruomenės, šeimos) ypatumus;

2.3.2. diferencijavimas – atsižvelgti į kursų dalyvių vaikų amžių, jų auklėjimo ir ugdymo problemų pobūdį, sociokultūrinę šeimos padėtį, šeimos gyvenimo būdą;

2.3.3. partnerystė – dalytis patirtimi, kartu ieškoti atsakymų į keliamus klausimus, vadovautis nuostata, jog nė viena iš bendradarbiaujančių šalių neturi savęs vertinti labiau nei kita;

2.3.4. konstruktyvumas – visoms bendradarbiaujančioms šalims siekti ne tik atskleisti problemas ir jų priežastis, bet ir ieškoti jų sprendimo būdų.

III. PROGRAMOS STRUKTŪRA IR TURINYS

3.1. Programą sudaro įvadinė dalis, teorinės žinios ir praktiniai užsiėmimai, baigiamoji dalis.

3.2. Programoje nagrinėjamos temos:

3.2.1. Programos tikslas, uždaviniai, principai, lūkesčiai;

3.2.2. Vaiko raidos ypatumai;

3.2.3. Tarpasmeniniai santykiai šeimoje;

3.2.4. Probleminės vaiko ugdymo situacijos;

3.2.5. Teisinė informacija.

3.3. Kiekviena Programos tema apima smulkesnes potemes, kurios turi būti išnagrinėtos kursų metu.

3.4. Įvadinės dalies metu siekiama paaiškinti dalyvavimo kursuose tikslus ir sąlygas, surinkti informaciją apie kursų dalyvius, užmegzti kontaktą, sukurti tarpusavio pasitikėjimo atmosferą ir motyvuoti juos dalyvauti užsiėmimuose.

3.5. Programos turinys (teorinė medžiaga ir praktinės užduotys) pritaikomas atsižvelgiant į konkrečios kursų dalyvių grupės specifiką: tėvų individualią patirtį bei poreikius, jų vaikų amžių ir kt.

3.6. Programos trukmė – 20 valandų, vieno užsiėmimo (susitikimo) trukmė ne trumpesnė kaip 2 ir ne ilgesnė kaip 6 valandos.

3.7. Mažiausiai 60 procentų Programos trukmės turėtų būti skirta praktiniam darbui: konkrečioms probleminėms situacijoms aptarti, tinkamų sprendimo būdų paieškai, praktiniams bendravimo įgūdžiams ugdyti ir kt.

3.8. Baigiamojoje dalyje (paskutinio užsiėmimo metu) siekiama: apibendrinti ir įtvirtinti kursų metu įgytą supratimą, patyrimą, nuostatas, požiūrį; išsiaiškinti švietimo pagalbos kursų dalyviams poreikį ir galimybes; esant reikalui, nukreipti juos dalyvauti kitose programose, gauti konsultacijas atsižvelgiant į jų problemų pobūdį ir nurodant, kas ir kur jas galėtų suteikti.

IV. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

4.1. Kursus organizuoja ir jų rengimą užtikrina savivaldybės savo nustatyta tvarka, vadovaudamosios šia Programa.

4.2. Kursus gali vesti pedagoginių psichologinių tarnybų, švietimo pagalbos įstaigų, mokyklų, įmonių, organizacijų psichologai, socialiniai pedagogai, socialiniai darbuotojai, turintys ne žemesnį nei magistro kvalifikacinį laipsnį ir ne mažesnę kaip 3 metų praktinio vaikų ir tėvų konsultavimo emocijų, vaiko raidos, elgesio problemų, tėvų bendravimo su vaikais ar kilus tėvų ginčui dėl vaiko klausimais darbo patirtį. Rekomenduotina, kad kursus kartu vestų 2 skirtingų specialybių vedantieji.

4.3. Kursų pradžioje būtina skirti laiko kursų dalyviams susipažinti, kontaktui užmegzti, poreikiams ir lūkesčiams išsiaiškinti, kursų programai pristatyti ir aptarti, dalyviams motyvuoti.

4.4. Kursų vedantieji, įvertinę kursų dalyvių situaciją šeimoje (kiek ir kokio amžiaus vaikų auginama, su kokiomis problemomis susiduria, už ką teismas skyrė šių kursų išklaušymą ir kt.), grupės dydį, dalyvių poreikius ir lūkesčius, savarankiškai pritaiko Programos turinį: nustato kiekvienai potemei skiriamą laiką (trukmę), parenka teorinę medžiagą, konkrečias, grupei aktualias praktines užduotis.

4.5. Kursų vedantieji parenka optimalius metodus kursų dalyvių žinioms ir supratimui gilinti, gebėjimams ir nuostatomis formuoti.

4.6. Programoje pateiktas rekomenduojamas mokomosios medžiagos aprašymas. Esant reikalui, kursų vedantieji gali keisti ir pasirinkti mokomąją medžiagą, atsižvelgdami į kursų dalyvių poreikius.

4.7. Programoje pateiktas rekomenduojamos literatūros sąrašas. Kursų vedantieji gali juo vadovautis rengdami teorinę ir dalomąją medžiagą konkrečioms Programoms temoms realizuoti.

4.8. Kursų vedantieji, nustatę, kad kursų dalyviui reikalinga individuali specialistų (socialinio darbuotojo, psichologo, socialinio pedagogo, specialiojo pedagogo ar kt.) pagalba, rekomenduoja individualias atitinkamų specialistų konsultacijas ir informuoja, kur galima kreiptis reikiamos pagalbos.

V. PROGRAMOS PRIEDAI

- 5.1. Programos temos, potemės ir jų trukmė yra pateikiama Programos 1 priede.
 - 5.2. Kursų dalyvių tikėtinos kompetencijos, jų įgijimo ir įvertinimo būdai pateikiami Programos 2 priede.
 - 5.3. Rekomenduojama Programos mokomoji medžiaga pateikta Programos 3 priede.
 - 5.4. Programai rengti naudotos bei rekomenduojamos literatūros ir kitų informacinių šaltinių sąrašas pateikiamas Programos 4 priede.
-

PROGRAMOS TURINYS

Temos	Potemės	Teorija	Praktika
1. Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programos tikslai	1.1. Kursų dalyvių prisistatymas, susipažinimas, jų lūkesčių išsiaiškinimas. 1.2. Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programos tikslų pristatymas, supažindinimas su darbo tvarka.	0	1
2. Vaiko raidos ypatumai	2.1. Vaikystė, paauglystė: fizinė, emocinė, socialinė ir kognityvinė vaiko raida, svarbiausi vaiko ir paauglio poreikiai bei jų pokyčiai. 2.2. Suaugusio asmens ir vaiko psichologijos skirtumai ir dermės paieška.	2	1
3. Tarpasmeniniai santykiai šeimoje	3.1. Efektyvaus tarpusavio bendravimo prielaidos: 3.1.1. savęs pažinimas, 3.1.2. savo jausmų, emocijų, 3.1.3. atpažinimas ir valdymas, 3.1.4. empatija, 3.1.5. aktyvus klausymas. 3.2. Problemų sprendimas ir konfliktų valdymas. 3.3. Tėvų asmeninio pavyzdžio įtaka vaiko elgesiui ir asmenybės raidai. 3.4. Vaikų auklėjimo stiliai: atlaidus, valdingas, autoritetingas, atsiribojęs. 3.5. Vaikų netinkamo elgesio priežastys ir jo valdymo būdai. 3.6. Pozityvus drausminimas: ribų nustatymas, natūralios ir loginės pasekmės, skatinimas ir drausminimas. 3.7. Konkurencija tarp brolių ir seserų. 3.8. Tėvų vaidmuo kuriant pozityvų bendravimą šeimoje.	2	5
4. Probleminės vaiko ugdymo situacijos	4.1. Smurto prieš vaikus rūšys, jo įtaka tolesnei vaiko raidai. 4.2. Vaikų ir paauglių delinkventinis elgesys: melavimas ir vagiliavimas, psichoaktyvių medžiagų vartojimas ir kt. 4.3. Vaikų mokymosi sunkumai, mokyklos nelankymas, bendravimo su bendraamžiais problemos ir kitos su mokykliniu gyvenimu susijusios problemos. Švietimo pagalbos teikimo vaikams galimybės. 4.4. Tėvų tarpusavio konfliktų bei skyrybų poveikis vaiko psichologinei gerovei.	3	4
5. Teisinė informacija	5.1. Vaikui ir šeimai teikiamos socioedukacinės paslaugos: supažindinimas su Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804), Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (Žin., 2007, Nr. 80-3214; 2010, Nr. 157-7969), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo (Žin., 1996, Nr. 33-807), Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (Žin., 2000, Nr. 74-2262), Lietuvos Respublikos administracinių teisės	1	0

	pažeidimų kodekso (Žin., 1985, Nr. 1-1) ir kitų teisės aktų nuostatomis, susijusiomis su tėvų valdžia, tėvų ir vaikų teisėmis, pareigomis ir atsakomybe.		
6. Baigiamoji dalis	Aptarti, apibendrinti ir įtvirtinti kursų metu įgytą supratimą, patyrimą, nuostatas; išsiaiškinti švietimo pagalbos, konsultacijų, paslaugų poreikį ir jų galimybes.	0	1

**KURSŲ DALYVIŲ TIKĖTINOS KOMPETENCIJOS, JŲ ĮGIJIMO IR
ĮVERTINIMO BŪDAI**

Programoje numatoma suteikti žinių ir supratimo, gebėjimų ir formuoti nuostatas	Kompetencija (-os)	Mokymo modelis (mokymo(-osi) metodai ir būdai)	Įgytos(-ų) kompetencijos (-ų) įvertinimo būdai
Žinių ir supratimo įgijimas (teorinė dalis)	<p>Žinos atskirų vaiko amžiaus tarpsnių fizinės, emocinės, socialinės ir kognityvinės raidos ypatumus, skirtingo amžiaus vaikų poreikius ir jų tenkinimo galimybes. Įgis supratimą apie vaikų netinkamo ar/ir delinkventinio elgesio priežastis, mokymosi ir kitus vaiko patiriamus sunkumus ir galimus pagalbos vaikams būdus.</p> <p>Supras tėvų elgesio, tarpusavio santykių įtaką vaiko emocinei gerovei ir elgesiui.</p> <p>Sužinos pozityvaus vaikų drausminimo būdus, konfliktų valdymo strategijas.</p> <p>Sužinos teisės aktų nuostatas, susijusias su tėvų valdžia, tėvų ir vaikų teisėmis, pareigomis ir atsakomybe.</p>	Paskaita, įtraukianti paskaita, atvejų analizė, diskusijos, savarankiškas mokomosios medžiagos skaitymas.	Stebėjimas, dalyvių praktinių užduočių pristatymas, aptarimas, diskusija.
Gebėjimų įgijimas	<p>Gebės skirti ir suprasti vaikų emocines reakcijas.</p> <p>Gebės atpažinti savo emocijas ir valdyti savo elgesį.</p> <p>Gebės pasirinkti auklėjimo metodus, skatinančius vaikų pasitikėjimo savimi ugdymąsi, taikyti pozityvaus drausminimo priemones.</p> <p>Gebės konstruktyviai spręsti tarpusavio konfliktus.</p> <p>Gebės atpažinti situacijas, reikalaujančias specialistų pagalbos, ir gebės jas tinkamai spręsti; gebės tvirčiau jaustis būdami tėvais.</p>	Atvejų analizė, individualios ir grupinės praktinės užduotys, situacijų modeliavimas, diskusija.	Praktinių užduočių atlikimas, stebėjimas.
Nuostatų įgijimas (vertybinių, etinių ir profesinių nuostatų teikimas ir įgijimas)	<p>Sieks kurti pozityvius santykius šeimoje.</p> <p>Sieks aktyviau dalyvauti savo vaikų gyvenime, rinktis tinkamas priemones sprendžiant jų gerovės klausimus.</p> <p>Sieks išlaikyti adekvačią pusiausvyrą tarp vaikų kontrolės ir pasitikėjimo jais.</p>	Refleksija, individualių atvejų analizė.	Stebėjimas, atvejų analizė, dalyvių grįžtamasis ryšys, savianalizė ir refleksija.

Bendravimo su vaikais tobulinimo kursų programos
3 priedas
PROGRAMOS MOKOMOJI MEDŽIAGA

Temos	Mokomosios medžiagos pavadinimas
1. Vaiko raidos ypatumai	Informaciniai lankstukai tėvams apie skirtingo amžiaus vaikų fizinę, emocinę, socialinę ir kognityvinę raidą, skirtingo amžiaus vaikų poreikius ir tinkamą jų tenkinimą. Prieiga per internetą http://www.pozityvitevyste.lt .
2. Tarpasmeniniai santykiai šeimoje	<p>2.1. Atmintinė tėvams apie skirtingus auklėjimo stilius ir jų poveikį vaiko asmenybės raidai.</p> <p>2.2. Atmintinė tėvams: 4 klaidingi vaikų elgesio tikslai, tinkamos tėvų elgesio strategijos (pagal R. Dreikurs).</p> <p>2.3. Pozityvus bendravimas su vaiku ir jo taisyklė. Breidokienė R., Ignatovičienė S. Pozityviosios tėvystės įgūdžių ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2009, 47–68 psl.</p> <p>2.4. Pozityvios disciplinos principai. Breidokienė, R., Ignatovičienė, S. Pozityviosios tėvystės įgūdžių ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2009, 69–91 psl.</p> <p>2.5. Fizinės ir psichologinės bausmės. J. Durant. Stiprių santykių tarp tėvų ir vaiko kūrimo vadovas: teigiamas, vaiko teisių nuostatomis pagrįstas požiūris, 14–20 psl.</p> <p>2.6. Stiprių ryšių tarp tėvų ir vaiko kūrimas. J. Durant. Stiprių santykių tarp tėvų ir vaiko kūrimo vadovas: teigiamas, vaiko teisių nuostatomis pagrįstas požiūris, 20–30 psl.</p> <p>2.7. Lankstinukai – patarimai tėvams. „Pozityvi tėvystė – 1–3 metų vaikai“, „Pozityvi tėvystė: taisyklės ir ribos“, „Pozityvi tėvystė: teigiamas dėmesys, gyrimas ir atlygis“, „Pozityvi tėvystė: vaikai brendimo metu“, „Pozityvi tėvystė: išlaikyti savitvardą“. Prieiga per internetą http://www.pvc.lt/leidiniai.</p> <p>2.8. Konkurencija tarp brolių ir seserų. Breidokienė R., Ignatovičienė S. Pozityviosios tėvystės įgūdžių ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2009, 155–166 psl.</p>
3. Probleminės vaiko ugdymo situacijos	<p>3.1. Arlauskaitė Ž. Galiu padėti savo vaikui. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras, 2007.</p> <p>3.2. Vaikų melavimas ir vagiliavimas. Breidokienė R., Ignatovičienė S. Pozityviosios tėvystės įgūdžių ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2009, 137–145 psl.</p> <p>3.3. Patarimai tėvams, kaip kalbėtis su vaiku apie psichoaktyvias medžiagas. Kartu su vaiku. Informacinis leidinys tėvams. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, 2012, 8–23 psl.</p> <p>3.4. Kai tėvai skiriasi: kaip jaučiasi vaikai? Breidokienė R., Mickevičiūtė D. Prieiga per internetą http://www.tevu-darzelis.lt/vaikas/straipsniai/auklejimas/kai-tevai-skiriasi-kaip-jauciasi-vaikai</p> <p>3.5. Bankauskienė I., Jonutytė I., Šimaitis A. ir kt. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programa mokinių tėvams: metodinės rekomendacijos mokyklų ir globos įstaigų vadovams, pedagogams, specialistams, Vilnius: „Odri“ reklamos studija, 2009, prieiga per internetą http://www.sppc.lt/index.php?1226434994</p>
4. Teisinė informacija	<p>4.1. Vaiko teisės. J. Durant. Stiprių santykių tarp tėvų ir vaiko kūrimo vadovas: teigiamas, vaiko teisių nuostatomis pagrįstas požiūris, 10–14 psl.</p> <p>4.2. Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3214; 2010, Nr. 157-7969).</p> <p>4.3. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas (Žin., 1996, Nr. 33-807).</p>

PROGRAMAI RENGTI NAUDOTOS LITERATŪROS IR KITŲ INFORMACINIŲ ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Abile – Gal A., Morton L. O ką veiksime šiandien? Vilnius: Baltos lankos, 2008.
2. Arlauskaitė Ž. Galiu padėti savo vaikui. Švietimo aprūpinimo centras, 2007, prieiga per internetą http://portalas.emokykla.lt/Documents/Metodiniai%20leidiniai/SPPC/padeti%20vaikui1_1.pdf
3. Bankauskienė I., Jonutytė I., Šimaitis A. ir kt. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos programa mokinių tėvams: metodinės rekomendacijos mokyklų ir globos įstaigų vadovams, pedagogams, specialistams, Vilnius: „Odri“ reklamos studija, 2009, prieiga per internetą <http://www.sppc.lt/index.php?1226434994>.
4. Bačienė G., Kurienė A., Kuraitė E., Povilėnaitė S., Mačiūnė I., Petkutė E. Aukime kartu – esminiai sėkmingos tėvystės komponentai, 2011, prieiga per internetą <http://www.pozityvitevyste.lt/lt/rekomenduojame-paskaityti/18-knygos-tevams-bei-globejams-apie-vaikus-ir-paauglius>.
5. Breidokienė R., Ignatovičienė S. Pozityvios tėvystės įgūdžių ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2009.
6. Breidokienė R., Mickevičiūtė D. Kai tėvai skiriasi: kaip jaučiasi vaikai? Prieiga per internetą <http://www.tevu-darzelis.lt/vaikas/straipsniai/auklejimas/kai-tevai-skiriasi-kaip-jauciasi-vaikai>.
7. Childrearing without Violence. A Practical Guide for Families and Communities, 2008, prieiga per internetą <http://resourcecentre.savethechildren.se/node/1644>.
8. Dešimt žingsnių, kurie padės tapti geresniais tėvais. Prieiga per internetą http://www.pozityvitevyste.lt/sites/pozityvitevyste/media/Pagal_meniu/Tevams/Patarimai_tevams/10_zingsniu_kaip_tapti_geresniais_tevais.pdf.
9. Dreikurs T., Soltz, V. Laimingi vaikai. Vilnius: Vaga, 2007.
10. Durrant J. E. Positive Discipline. What It Is and How To Do It (2nd edition), 2011, prieiga per internetą <http://www.frp.ca/document/docWindow.cfm?fuseaction=document.viewDocument&documentid=1147&documentFormatId=1978>.
11. Durrant J. E. Stiprių santykių tarp tėvų ir vaiko kūrimo vadovas: teigiamas, vaiko teisių nuostatomis pagrįstas požiūris, 2012, prieiga per internetą http://www.pozityvitevyste.lt/sites/pozityvitevyste/media/Pagal_meniu/Tevams/Rekomenduojame_paskaityti/knyga%20stipriu%20santykiu%20tarp%20tevu%20ir%20vaiko%20kurimo%20vadovas.pdf.
12. Fizinis bausmių vaikams uždraudimas. Klausimai ir atsakymai. Prieiga per internetą <http://www.coe.int/t/dg3/children/corporalpunishment/pdf/LithuanianQuestionAnswers.pdf>.
13. Friel J. C., Friel L. D. Septynios didžiausios tėvų klaidos. Vilnius: Tyto Alba, 2000.
14. Gippenreiter J. Sunkūs vaikai. Praktiniai patarimai auklėtojams ir tėvams. Vilnius: Alma littera, 2005.
15. Gippenreiter J. Bendrauti su vaiku. Kaip? Vilnius: Nandanas, 2008.
16. Gordon Dr. T. Kaip tapti gerais tėvais. Vilnius: Presvika, 2009.
17. Gray J. Vaikai kilę iš dangaus. Vilnius: Alma littera, 2009.
18. Greenberger D., Padesky Ch. Nuotaika paklūsta protui: keiskite jauseną keisdami mąstyseną. VU, Specialiosios pedagogikos laboratorija, 2005.
19. Horno Goicoechea P. Non-Violent Discipline: A Guide for Training Professionals, 2008, prieiga per internetą: <http://resourcecentre.savethechildren.se/content/library/documents/non-violent-discipline-guide-training-professionals>.
20. James J. W., Friedman, R., Matthews, L. L. Kai sielvartauja vaikai. Vilnius: Tyto Alba, 2007.

21. Juul J. Paaugliai: kai auklėjimas nepadedą. Ramiai per audringus laikus. Vilnius: Tyto Alba, 2010.
22. Kartu su vaiku. Informacinis leidinis tėvams. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, 2012, prieiga per internetą [http://www.ntakd.lt/bylos/dokumentai/leidiniai/kartu su vaiku a5 brosiura 2009.pdf](http://www.ntakd.lt/bylos/dokumentai/leidiniai/kartu_su_vaiku_a5_brosiura_2009.pdf).
23. Lapinas O., Lapinienė D. Ten ir atgal/Vienas megabaitas apie vaiką. Vilnius: Alma littera, 2009.
24. Mazlish E., Faber A. Kaip kalbėti su vaikais, kad jie klausytų, ir klausyti, kad vaikai kalbėtų. Vilnius: Vaga, 2009.
25. Miller A. Gabaus vaiko drama ir tikrosios savasties paieška. Vilnius: Vaga, 2011.
26. Neale S., Spencer-Arnell L., Wilson L. Emocinis intelektas ir ugdymas. Vilnius: Verslo žinios, 2007.
27. Oaklander V. Langas į vaiko pasaulį. Kaunas: Žmogaus psichologijos studija, 2007.
28. Oaklander V. Paslėpti lobiai: Vaiko vidinio pasaulio žemėlapis. Kaunas: Žmogaus psichologijos studija, 2012.
29. Peters R. Nebijokite drausminti vaikų. Vilnius: Tyto Alba, 1999.
30. Pivorienė R.V., Šabliauskiene J. Mano vaikas – mokinys. Vilnius, 2011, prieiga per internetą <http://www.sppc.lt/index.php?1226434994>.
31. Shapiro L. E. Kaip ugdyti vaiko emocinį intelektą. Vilnius: Presvika, 2008.
32. Vaiko, tėvų, pedagogų teisės, pareigos ir atsakomybė. NKD prie LRV. Vilnius, 2008, 11-47 psl., prieiga per internetą http://www.ntakd.lt/files/leidiniai/NKD_VAIKO_TEISES/visas.pdf.
33. Winnicott D.W. Vaikas, šeima ir išorinis pasaulis. Vilnius: Via Recta, 2000.
34. Zoja L. Tėvas. Istorinė, psichologinė ir kultūrinė perspektyva. Vilnius: Ciklonas, 2006.
35. Žukauskienė R. Kodėl vaikai neklauso? Vilnius: Leidybos centras, 2001.
36. Žukauskienė R. Raidos psichologija: integruotas požiūris. Vilnius: Humanitas, 2012.